

SAMOAS EGENDOMSSYSTEM,  
UPPSALASKOLAN OCH JURISTERNA.

TILLÄMPADE STUDIER I ALLMÄN RÄTTSLÄRA VT 1982  
AV ANDERS FOGELBERG, GB.

HANDLEDARE: JAN EVERS.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

		Sid
1	INLEDNING	4
1:1	<u>Syfte och begränsning av ämnet</u>	4
1:2	<u>Vilka källor har använts och till vilken tid hänför sig skildringen av Samoa?</u>	5
2	BESKRIVANDE DEL	6
2:1	<u>Karta</u>	7
2:2	<u>Bakgrundsfakta</u>	8
2:2:1	Geografi	8
2:2:2	Levnadsvillkor	8
2:2:3	Sociala attityder	8
2:2:4	Social struktur	9
2:2:5	Den stora släktgruppen	10
2:3	<u>Styrning och demokrati</u>	10
2:3:1	Översikt	10
2:3:2	Storfonon	10
2:3:3	Distriktsfonon	10
2:3:4	Byfonon	11
2:3:5	Mataien	11
2:4	<u>Straffsystem</u>	11
2:4:1	Icke övernaturligt straffsystem	11
2:4:2	Övernaturligt straffsystem	13
2:4:2:1	Tabu	13
2:4:2:2	Hieroglyfisk tabu	13
2:5	<u>Tjänster</u>	13
2:5:1	Arbete	13
2:5:2	Uppdragsavtal	14
2:6	<u>Egendom</u>	14
2:6:1	<u>Indelning av materiell egendom</u>	14
2:6:1:1	Icke land	15
2:6:1:2	Land	15
2:6:2	<u>Materiell egendom av speciell karaktär</u>	16
2:6:2:1	Pengar	16

		Sid
2:6:3	<u>Immateriell egendom</u>	16
2:6:4	<u>Styrning av egendom</u>	16
2:6:4:1	Ransonering	16
2:6:4:2	Distribution	17
2:6:4:3	Skatt	17
2:6:4:4	Succession	17
2:6:5	<u>Transaktioner av egendom</u>	17
2:6:5:1	Inledning	17
2:6:5:1:1	Inom den stora släktgruppen	18
2:6:5:1:2	Toga och oloa	18
2:6:5:1:3	Gåvans kvalificerande betydelse	18
2:6:5:2	Olika gåvor	18
2:6:5:2:1	Vid uppdragsavtal	18
2:6:5:2:2	Vid födelse	18
2:6:5:2:3	Vid äktenskap	19
2:6:5:2:4	Vid adoption	19
2:6:5:2:5	Vid dödsfall	19
2:6:5:2:6	Mellan chefer	19
2:6:5:2:7	Mellan byar	19
2:6:5:3	Gästfrihet	19
2:6:5:4	Kommersiella transaktioner	20
2:7	<u>Avslutande reflektioner</u>	21
3	ANALYSERANDE DEL	22
3:1	<u>Inledning</u>	23
3:1:1	Hade Samoa en rättsordning?	23
3:1:2	Hur ser Uppsalaskolan på rätten?	24
3:1:3	Östen Undéns beskrivning av svensk äganderätt till lös egendom	24
3:1:4	Östen Undéns beskrivning av svensk äganderätt till fast egendom	26
3:1:5	Regler i Sverige om avtal enligt Tore Strömberg	27
3:1:6	Vad är intressant i det samoanska egendomssystemet med hänsæende till ägande och avtal?	28
3:1:7	Allmänt resonemang i skenot av Uppsalaskolan om juristens roll	29
4	ORDLISTA	31
5	KÄLLFÖRTECKNING	32
6	LITTERATURFÖRTECKNING med använda förkortningar i källförteckningen	34

## 1. INLEDNING

### 1:1 Syfte och begränsning av ämnet.

Varför skriver en svensk juris studerande en uppsats om ett samhälle, som funnits på en ögrupp på andra sidan jordklotet? Som kommer att framgå av följande framställning var Samoa demokratiskt och fungerade utan betoning på specialisering och konkurrens. Enskilt ägande respekterades endast i ringa utsträckning. Ett framträdande drag i samhällslivet var gåvor och gästfrihet. Detta, samt den slående livsglädjen som präglade det samoanska samhället, har fascinerat författaren till den grad, att han kände sig tvungen att göra en analys.

Uppsatsen kommer att ha två huvuddelar, en beskrivande och en analyserande.

Det är enligt författarens mening av vikt, att jurister får distans till det omgivande samhället. Enligt Uppsalaskolan har rättssatser inte något sanningsvärde. Författaren ansluter sig till denna uppfattning och vill visa ett konkret exempel på ett fungerande samhälle, vars egendomsordning markant skiljer sig från vår.

Det finns ingen litteratur på svenska som beskriver det samoanska samhällets egendomsordning. Författaren har därför satt sig före att redogöra för den, både av eget intresse och med en förhoppning om att ett allmänt intresse föreligger. Som bakgrund är det av vikt, att ge en kort beskrivning av livsbetingelserna, sociala attityder, arbete, maktförhållande och straffsystem.

Som bakgrund till jämförelse sammanfattas i den analyserande delen Östen Undéns och Tore Strömbergs uppfattning om äganderättens respektive avtalsrättens oäkta rättssatser i Sverige. Dessa beskrivningar ges för att läsaren lättare ska kunna uppfatta skillnaderna mellan den samoanska och den svenska egendomsordningen och kommer ej i detalj att jämföras i uppsatsen. Författaren kommer att peka på de egenskaper i den samoanska egendomsordningen som han anser vara mest intressanta.

Analysen begränsas till Samoas egendomsordning och kommer i första hand att inriktas på äganderätt till lös och fast egendom och till avtalsregler.

Till sist kommer ett allmänt resonemang om juristernas roll i samhället.

1:2. Vilka källor har använts och till vilken tid hänför sig skildringen av Samoa?

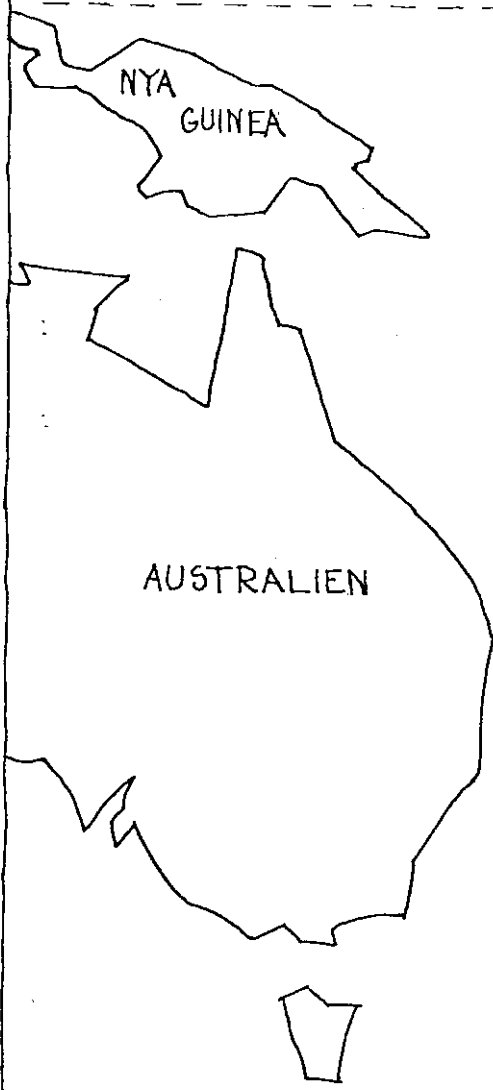
Framställningen om Samoa grundas i första hand på Dr Margaret Meads socialantropologiska forskning under 9 månaders vistelse i Amerikanska Samoa under åren 1925- 1926. Meads forskning utfördes på de mest isolerade och primitiva öarna. Uppgifterna i Meads litteratur har jämförts och kompletterats med hjälp av Hogbins "Law and order in Polynesia". Hogbin har grundat sina uppgifter i stor utsträckning på Meads litteratur och på privata intervjuer med henne. I någon mån har nedanstående beskrivning hämtat stöd hos Turner, som vistades på Samoa i slutet av 1800-talet. Detta påpekas i förekommande fall i texten.

Hur det samoanska samhället ser ut idag kommer ej att beröras.

2. BESKRIVANDE DEL.

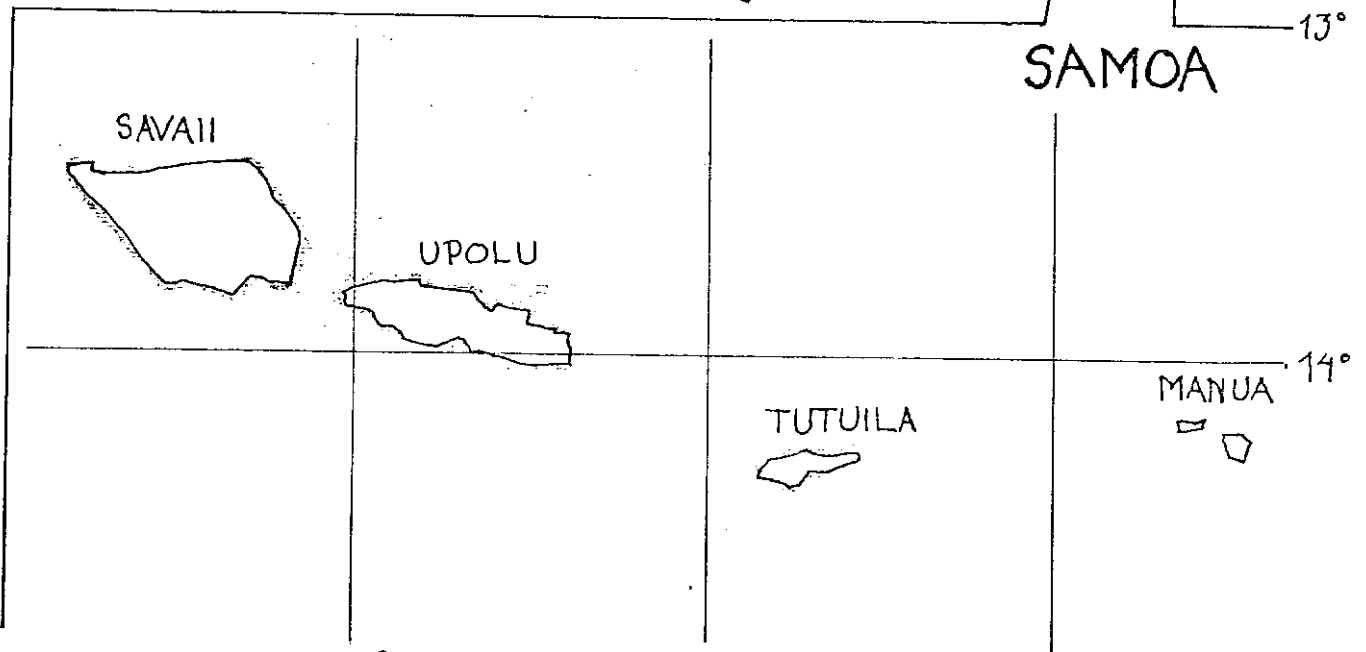
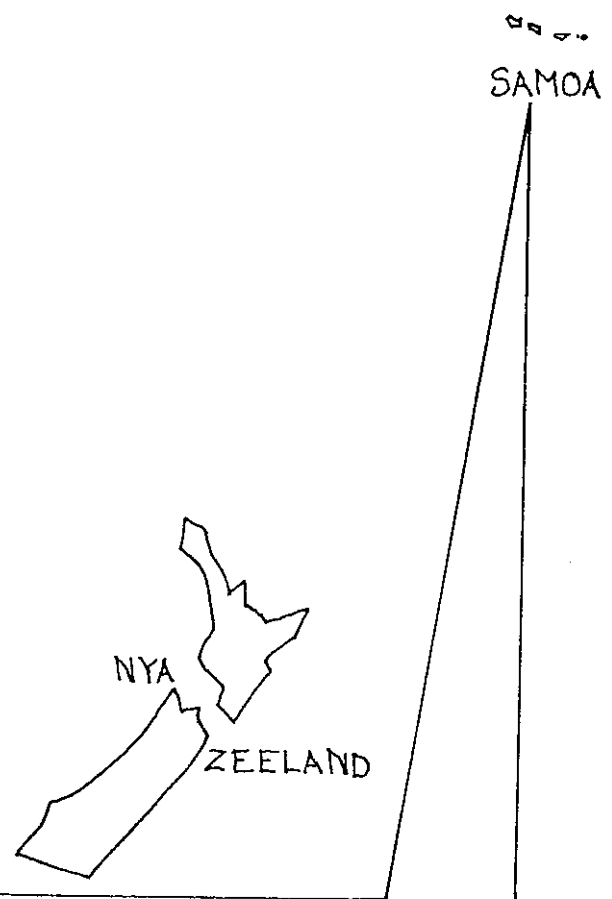
180° 170°

EKVATORN 0°



STILLA HAVET

10°  
20°



172° 171° 170°

UNG. SKALA 1:25.000

## 2:2 Bakgrundsfakta

### 2:2:1 Geografi.

Samoagruppen är en polynesisk ögrupp i Stilla Havet (se kartan) och har en total ländyta som är jämförbar med Gotlands, dvs ca 3000 km<sup>1</sup>. Klimatet är tropiskt.<sup>2</sup> Orkaner sveper förbi emellanåt.<sup>3</sup> Samoanerna livnärde sig på mindre jordbruk, fiske och fågelfångster.<sup>4</sup> Man odlade taro, bananer, brödfrukt, kokosnötter, jama, sötpotatis, sockerrör etc. Man hade även grisar.<sup>5</sup> Metaller saknades när européerna upptäckte ögruppen.<sup>6</sup>

Invånarna (polynesier) har troligen sina rötter i Sydkina och Indokina.<sup>7</sup> De första bosättningarna skedde för några tusen år sedan.<sup>8</sup> Skriftspråk saknades vid upptäckten 1722.<sup>9</sup>

### 2:2:2 Levnadsvillkor.

Levnadsvillkoren var mycket goda. Öarna var endast fläckvis uppodlade och det var alltid möjligt att bryta nytt land. Det var endast när stora olyckor drabbade befolkningen, som t ex att grödor och hus förstördes av en orkan som fattigdom förekom. Det hände då, att de svagaste och minst omtyckta gick under. Annars levde ingen under en komfortabel existensnivå. Alla hade tillräckligt med föda, kläder och skydd. Det krävdes inte stora uppoffringar för att hjälpa de svaga.

Det förekom ingen vinter, ingen lågsäsong eller sparsamhetsperiod.<sup>10</sup> Det dagliga livet var en lugn rutin och ingen var tvingad att arbeta i någon större utsträckning och alla fick tillfälle till dans och munterhet.<sup>11</sup>

### 2:2:3 Sociala attityder.

Det samoanska samhället betonar den sociala strukturen. En samoans hela intresse och alla hans känslor är relaterade till hans vänskapsband i ett utvecklat och älskat socialt mönster, skriver Dr Mead.<sup>12</sup> Brist på omdöme, dåligt minne, bristande förmåga, dåligt temperament etc kländrades inte av omgivningen. Man tog däremot avstånd från högfärd och för stor ambition.



Arbete var en aktivitet, som stärkte den sociala strukturen och fick därför ej tas med likgiltighet. Det kändes dock inte som en tung och krävande börda. Knot och irritation hänförde sig i stället till oväntade problem, som t ex att en dryckes-skål hade gått sönder.<sup>13</sup>

2:2:4 Social struktur.

Samoas sociala organisation bygger på släktgruppen. Dr Mead beskriver denna som en egendomlig, tvådelad gruppering, där den manliga linjen (tama tane) balanseras mot de kvinnliga sidornas släktingar (tama fafine) se skissen nedan.<sup>14</sup>

Exempel på en släkt:

tama tane	tama fafine 1
farfar + fru	morfar + fru
far + fru	morbror + fru
ego + fru + bröder + fruar + systrar	kusiner
(t ex (ej mataier) (ogifta o änkor matai)	
söner + döttrar + brorsöner + d:o döttrar	sysslingar

tama fafine 2,3...r.
gifta systrars familjer

En manlig person (ego) tillhörde tillsammans med sina släktingar på fädernet en tama tanegrupp. När en kvinna gifte sig, flyttade hon till sin mans släkt. Hennes släktingar kom därmed att utgöra en tama fafinegrupp gentemot mannens tama tanegrupp.

Tama tanegruppen (hushållet) bodde tillsammans och styrdes av sin matai. Dess tama fafinegrupper bodde inte alltid i samma by, utan bildade egna hushåll i andra byar. Tama fafinegruppen hade vetorätt mot alla tama tanegruppens viktiga planer, som större egendomstransaktioner och mataival.<sup>15</sup> Ett hushåll bestod av tio upp till ett tjugotal individer.<sup>16</sup>

## 2:2:5 Den stora släktgruppen.

Den vidaste relationsgruppen var den stora släktgruppen med upp till femtio individer.<sup>17</sup> En släkting genom blod, äktenskap eller adoption kallades aiga. En aiga var alltid ens bundsförvant mot andra grupper, förpliktad att ge föda, skydd och hjälp. En person kunde be om en aigas tillhörighet och vägra att godta ett nej som svar. Vanligtvis kunde en aiga ta någons tillhörigheter utan att fråga.<sup>18</sup> Den stora släktgruppen hjälpte den medlem som råkat ut för en olycka. De gamla, de sinnessjuka, de blinda och de sjuka togs om hand.<sup>19</sup> Dr Mead skriver: - I skuggan av den vida utsträckta släktgemenskapen kunde barn vandra i säkerhet, kriminella finna en tillflyktsort, flyende älskande söka skydd. Den resande fick mat, husrum och vila. Så uppenbaras, att ön egentligen består av en serie fristäder från fattigdom, svårigheter och vedergällning.<sup>20</sup>

## 2:3 Styrning och demokrati

### 2:3:1 Översikt.

Varje släkt eller hushåll utsåg representanter (mataier). Dessa var av två slag, chef och talande chef. (Även kvinnor kunde väljas till mataier, men detta var ovanligt). De representerade sina släktingar i storfonon, distriktsfonon och byfonon. Samoas rangsystem byggde inte på ärftlighet av titlarna utan dessa tilldelades individer som visat en viss förtjänstfullhet.<sup>21</sup> Turner skriver att i en by på tre till femhundra invånare skulle man troligen finna tio till tjugo mataier.<sup>22</sup>

### 2:3:2 Storfonon.

Alla mataier på Samoas öar var representerade i den teoretiska storfonon. Denna sammanträdde dock aldrig.<sup>23</sup>

### 2:3:3 Distriktsfonon.

Samoa var uppdelat i distrikt med en egen fono. Distriktsfonon:

var sammanknyttande för alla distriktets byar och angelägenheter rörande dessa diskuterades, men varje by var suverän.<sup>24</sup>

#### 2:3:4 Byfonon.

Byn hade i sin tur en fono (byfonon). Alla byns mataier träffades här.<sup>25</sup> Byfonon hade kontroll över politiken och judiciella funktioner. Den dömde och lät straffa förbrytare. Den beslutade om kommunala arbeten, som att bygga ett gästhus, tillverka fiskeredskap o dyl. Vid bristtider, efter stormar och vid ceremonier med många gäster styrdes matfördelningen av byfonon. Samstämmighet krävdes vid beslut, men man röstade inte, utan diskussionen pågick tills ingen avvikande mening längre framsades. Resultatet sågs som byns beslut.<sup>26</sup>

#### 2:3:5 Mataien.

Efter det att släkten eller hushållet hade bestämt vem som skulle hålla mataititeln, ratificerades valet av byfonon.<sup>27</sup> Mataien ledde verksamhet, skipade rätt och erbjöd föda och skydd under sitt tak. Medlemmarna i hushållet lydde, tjänade och var beroende av honom.<sup>28</sup> Att man lydde någon auktoritet var en följd av det ömsesidiga beroendet man hade i gruppen. Trädgårdarna kunde inte skötas av en person. Likaså kunde hus inte tillverkas utan samarbete. Hela gruppen arbetade tillsammans under ledning av mataien. Mataien hade rätt att förvisa den som ej underordnade sig de sociala plikterna.<sup>29</sup> Såväl fonon som hushållet kunde frånta mataien hans titel.<sup>30</sup>

#### 2:4 Straffsystem

##### 2:4:1 Icke övernaturligt straffsystem.<sup>31</sup>

Byfonon antog lagar och dömde förbrytare efter dessa. Dr Mead ger i sin framställning en uppräknig över handlingar som byn tog avstånd ifrån, vilken i huvudsak innehåller:

Spridande av vanärande uttalande om sin by.

Skapande av konflikter med andra byar genom att väcka förargelse hos dessa.

Respektlöshet mot en hög matai.

Underlåtenhet att följa vissa av byns bud.

Ge bristfällig eller fel sorts mat i samband med rekvisition från byn.

Förolämpande uttalande i fonon.

Försök att skapa strid mellan två mataier.

Vanemässig stöld från privatpersoner.

Överdriven grymhet av mataien mot någon i hushållet.

Långvarig blodshämnd, vilken hotar byns lugn.

Incest.

Alla förseelser mellan enskilda, som ej uppräknats ovan, gjordes upp internt mellan de inblandade hushållen och ledde till blodshämnd eller ifoga (försök till friköpande med mattor under förnedrande former). Sådana förseelser var t ex:

Äktenskapsbrott.

Misshandel.

Förolämpning.

Nedbrännande av annans hus (vanligen genom vårdslöshet eller av busande barn).

När det gällde såväl byns som den privata straffverksamheten ansvarade mataien för samtliga medlemmar i hushållet. Det var han som fick betala böterna eller utstå ifogan.

Byns straffutmätning som bestämdes av byfonon utgjordes av t ex:

Böter.

Straffarbete.

Förstörande av hus, träd och grödor.

Förvisning.

Avrättande av ett helt hushåll.

Mataien ägde bestraffa hushållets medlemmar. Teoretiskt hade mataien makt över liv och död för dem, som tillhörde hans hushåll, men i praktiken kunde den som kände sig hotad söka upp en annan släktgrupp i en annan by.<sup>32</sup>

2:4:2 Övernaturligt straffsystem.

2:4:2:1 Tabu.

Vissa handlingar var ständigt tabu och ansågs leda till övernaturliga straff.<sup>33</sup>

Man kunde också uppnå tabu genom byfonobeslut.<sup>34</sup>

2:4:2:2 Hieroglyfisk tabu.

Genom att fästa symboler på egendom kunde man visa en potentiell förbrytare att om han rörde egendomen skulle någon olycka drabba honom, som t ex att bulor skulle växa ut på huvudet.<sup>35</sup>

## 2:5 Tjänster

2:5:1 Arbete.

Arbetet var i många fall uppdelat i manliga och kvinnliga sysslor. Männen tillverkade hus, kanoter, fiskeredskap etc. Kvinnorna tillverkade fina mattor, tapa (se ordlistan) etc. Fiske, jordbruk och tillverkning av mat utfördes av såväl män som kvinnor. Enligt Dr Mead var det förvånansvärt lite skillnad i värderingen av manliga respektive kvinnliga uppgifter, vilket enligt henne eventuellt berodde på att kvinnorna tillverkade de fina mattorna, vilka spelade en stor ekonomisk roll som en sorts valuta (jfr 2:6:2:1)<sup>36</sup> Såväl byn som de flesta hushållen var självförsörjande. Varje man visste hur ett mindre hus byggdes, hur en kanot skulle tillverkas etc.<sup>37</sup>

Mataien ledde sin familjs arbete. Han ansvarade för hushållets välfärd och ledde plantering av grödor, skörd och upplagring av föda. Han styrde också tillverkningen av tapa och mattor.<sup>38</sup> Turner skriver, att även mataier deltog i det praktiska arbetet.<sup>39</sup>

Vissa arbeten utfördes för byn genom hushållens gemensamma försorg, som att bygga gästhus, fiskfångare etc.<sup>40</sup>

### 2:5:2 Uppdragsavtal.

Om någon ville ha en kanot byggd eller ett hus byggt eller få hjälp av en barnmorska, lagade han en stor måltid och tog denna till yrkesmännen. Om de accepterade att äta tillsammans hade ett avtal blivit slutet.<sup>41</sup> Under tiden exempelvis ett hus byggdes fick hantverkaren mat av arbetsgivaren. När arbetet var klart skulle han få en rejält tilltagen toga (se 2:6:1, 2:6:1:1 och 2:6:5:1:2).<sup>42</sup> Betalningen var aldrig fast fixerad, men om hantverkaren misstänkte, att han skulle få endast en ringe ersättning, lämnade han det ofärdiga arbetet. Det var omöjligt att få någon annan att avsluta bygget. Enda möjligheten var att försöka blidka hantverkaren med en rejäl gåva. Turner skriver, att det var en stor vanära att bli omtalad som den som hade givit hantverkaren en för knapp ersättning för det utförda arbetet. Saknade uppdragsgivaren tillgångar kunde han vända sig till någon i den stora släktgruppen och få hjälp (jfr 5:2:5 och 2:6:5:4)<sup>43</sup>. Siare, häxdoktorer och andra doktorer arbetade individuellt. Betalning skedde enligt en privat uppgörelse. Bristande betalning ledde inte till något medborgerligt straff.<sup>44</sup>

### 2:6 Egendom

#### 2:6:1 Indelning av materiell egendom.

Vi indelar materiell egendom i fast och lös egendom. Det mest passande sättet att indela materiell egendom enligt samoanskt mönster var: land, toga och oloa.

Toga = kvinnlig egendom, hemgiftsegendom.

Oloa = manlig egendom, brudprisegendom.

Land hade en särställning, eftersom det kunde utgöra såväl hemgift som brudpris.<sup>45</sup>

2:6:1:1 Icke-land.

Toga inkluderade mattor av olika slag, tapar, kläder, kokosolja etc. Oloa bestod av levande grisar och kycklingar, kanoter, hus, vapen, verktyg etc.<sup>46</sup>

All viktig egendom ansågs vara släktens. Släkten reglerade succession och större egendomstransaktioner och lät samla in egendom i samband med äktenskap eller husebyggen.<sup>47</sup>

Sådant som användes dagligen, som verktyg, husgeråd, enkla mattor, husdjur etc ansågs snarare vara hushållets egendom, men kunde alltid vara föremål för eventuella anspråk från släktingar.<sup>48</sup>

Privat egendom existerade praktiskt taget inte. En matai kunde framtvunga en strikt respekt för sina tillhörigheter, men en släkting av högre rang kunde frånta honom hans mest älskade tillhörigheter.<sup>49</sup> En ring, danskläder, ett fiskespö etc var underkastat risken att bli beslagttaget av mataien, bli ett obligatoriskt lån till en släkting eller t o m konfiskerat av en äldre släkting.<sup>50</sup> En släkting kunde be att få en persons tillhörighet och vägra att ta ett nej som svar.<sup>51</sup> Inte ens det förhållandet, att individen hade tillverkat ett objekt eller långvarigt brukat detsamma, respekterades av släkten eller hushållet. En alldeles speciell noggrannhet visades dock gentemot egendom, som tillhörde personer utanför släktgränserna. Inte en blomma plockades, inte ett palmblad bröts på en annans träd. Stöld var mycket ovanligt, men oinskränkt tillägnande av släktingars käraste egendom tillhörde vardagen.<sup>52</sup>

2:6:1:2 Land.

Individer ägde sällan land. Jord kontrollerades av mataien. Avhändelse av jord krävde släktens samtycke och tama fafinegrupperna hade vetorätt. Öarna var endast delvis uppodlade. Land som inte var odlat eller som inte sköttes, kunde odlas av vem som helst. Land som en matai bröt, tillföll honom och han kunde ge bort det till vem han önskade. Även en obetitlad man. (icke matai) kunde bryta land och så bli ägare, men detta krävde i praktiken mataiens samtycke, vilket sällan gavs.

Ovanstående förfaranden var exceptionella och enskild jord kunde bli släktjord igen efter en generation.<sup>53</sup>

Få mataier kunde räkna upp namnen på dem som hade tillåtelse att komma och arbeta på den jord de administrerade. Sådan tillåtelse fanns slumrande genom generationer och kunde åberopas så länge som släktskap kunde bevisas. Om land lånades bekräftades detta genom gåvor eller en fest. Lån skedde tillfälligt. Alla produkter från ett område, träden och jorden, tillhörde ägaren. Kokosnötskrabbor och duvor fick dock fångas på en annans land. Resande fick förpläga sig själva men ej ta med något.<sup>54</sup> Land värderades sällan, men exempelvis en kanot eller ett hus kunde utväxlas mot land vid äktenskap (jfr 2:6:5:2:3).<sup>55</sup>

### 2:6:2 Materiell egendom av speciell karaktär.

#### 2:6:2:1 Pengar.

De fina mattorna var Samoas värdefullaste egendom och blev en sorts valuta som gavs och erhöles som betalning. Mattorna höll i flera generationer och deras värde varierade på liknande sätt som våra samlarfrimärken. Mat och saker värderades i mattor. Om man jämför med värdet på den föda som kvinnan konsumerade under de månader av koncentrerat arbete som det tog att fläta mattorna, var dessa mycket undervärderade.<sup>56</sup>

### 2:6:3 Immateriell egendom

Vissa namn på personer och egendom ägdes och kunde ges bort (ej säljas eller bytas).<sup>57</sup>

### 2:6:4 Styrning av egendom.

#### 2:6:4:1 Ransonering.

Egentligen var det byfonons uppgift att sköta fördelning av föda. Detta skedde sällan. Vid stora tillställningar, fester, födelser, giftermål etc och vid brist efter stora stormar



kunde byfonon förklara sjö- eller landtabu, vilket innebar begränsningar i hushållens möjlighet att fritt fiska eller ta hand om gräddor etc.<sup>58</sup>

#### 2:6:4:2 Distribution.

Mataien tog hand om fångster och skördar för distribution. Varje hushåll fick ta så mycket fisk, som de kunde från fångsterna, när byn fiskade gemensamt.<sup>59</sup> (Fotnot:

#### 2:6:4:3 Skatt.

Skatter i vanlig bemärkelse existerade inte. Däremot förekom t ex inkrävande av mat för besökares förplägnad. Likaså kunde byn inkräva material för byggande av ett gemensamt gästhus, en fiskfångare o dyl.<sup>60</sup>

#### 2:6:4:4 Succession.

Släktgruppen reglerade överförande av egendom från en generation till en annan.<sup>61</sup>

#### 2:6:5 Transaktioner av egendom

##### 2:6:5:1 Inledning.

Om man ger gåvan rekvisiten välvillig och frivillig förmögenhetsöverföring, kommer många av de ceremoniella egendomsutväxlingarna att falla utanför begreppet. Enligt författarens åsikt skulle det föra för långt att här göra en strikt uppdelning i onerösa respektive benefika transaktioner.<sup>62</sup>

Som vi kommer att se ligger flertalet egendomstransaktioner på gränsen mellan det onerösa och det benefika.

---

#### Fotnot:

Byns fiske gick till på det viset, att man inhägnade ett område i vattnet och lät bédöva fisken med ett gift. ME a.70

2:6:5:1:1 Inom den stora släktgruppen.

När en individ med eigastatus (jfr 2:2:5) bad om egendom eller hjälp fick han det.<sup>63</sup> En samoan tålde, enligt Turner, inte att bli ansedd som snål eller knusslig.<sup>64</sup> Vid dessa tillfällen skedde ingen definitiv betalning, men man lade hänsynen på minnet för att senare begära en gengåva, när tillfälle gavs.<sup>65</sup> Den som missbrukade detta ömsesidiga biståndssystem hänades.<sup>66</sup>

Mindre transaktioner av egendom som att byta en gris mot en fin matta ägde ofta rum inom släktgruppen, under skenet av att vara gåvor.<sup>67</sup>

2:6:5:1:2 Toga och oloa.

Gåvor indelades i många fall i toga respektive oloa (jfr 2:6:1 och 2:6:1:1). Enligt bestämda regler skulle toga växlas mot oloa. I teorin ansågs togas värde överensstämma med oloans. I praktiken var värdet på oloa mycket lägre, eftersom det innehöll egendom, som krävt mindre tid att framställa och hade en snabbare förgänglighet.<sup>68</sup> Släktgruppen, chefen, arbetsgivaren eller gästerna, vars plikt var att ge toga, gav aldrig oloa som substitut.<sup>69</sup>

2:6:5:1:3 Gåvans kvalificerande betydelse.

Gåvor var den enda kvalifikationsakt som samoanerna kände till. Gåvan fungerade som stadfästelse av ett avtal, äktenskaplig status, födelseregistrering etc. En matai som inte distribuerade mycket egendom till sin omgivning ignorerades.<sup>70</sup>

2:6:5:2 Olika gåvor.

2:6:5:2:1 Vid uppdragsavtal  
(se 8:2)

2:6:5:2:2 Vid födelse.

Gåvor utväxlades enligt toga mot oloapprincipen vid födelse.<sup>71</sup> Kvinnans släkt gav mannens släktingar toga och fick i gengäld oloa.

2:6:5:2:3 Vid äktenskap.

Äktenskap stadfästes genom att kontrahenternas släktingar utväxlade egendom. Mannens släkt överlämnade oloa och fick toga från kvinnans släkt. Eftersom egendomen i teorin ansågs vara likvärdig, skedde ingen återbetalning vid äktenskapskillnad. Gåvorollerna var för framtiden fixerade efter äktenskapet. Vid ceremoniella besök, vid barnafödelse och vid dödsfall gav mannens släkt oloa och kvinnans släkt gav toga.<sup>72</sup> (ang gåva av land vid äktenskap, se 2:6:1:2).

2:6:5:2:4 Vid adoption.

När ett barn adopterades betraktades det som toga, och oloa gavs till föräldrarna.<sup>73</sup>

2:6:5:2:5 Vid dödsfall.

Gåvor vid dödsfall följde inte riktigt den vanliga proceduren. Ofta återlämnades många av gåvorna till givarna, men den givna maten åts upp i samband med begravningen.<sup>74</sup>

2:6:5:2:6 Mellan chefer.

Den talande chefen försåg chefen med mat vid speciella tillfällen. I gengäld gav chefen honom toga. Dessa gåvor kunde ha ett betydande värde.<sup>75</sup>

2:6:5:2:7 Mellan byar.

Ceremoniellt umgänge mellan byar präglades av gåvoutväxling.<sup>76</sup>

2:6:5:3 Gästfrihet.

Det utväxlades gåvor vid ceremoniella möten mellan grupper. De gåvor som de gästade gav var ringa i jämförelse med den mängd mat de konsumerade under besöket. Man hade dock inget krav på att erhålla omedelbar ersättning för sin gästfrihet utan balans uppnåddes genom ett genbesök.<sup>77</sup> Besökande fick

bo i speciella gästhus.<sup>78</sup> Resande fick förpläga sig själva av frukterna från de odlingar som de passerade förbi, men inte ta något med sig.<sup>79</sup>

2:6:5:4 Kommersiella transaktioner.

När det krävdes att toga skulle ges gavs aldrig oloa som substitut (jfr 2:6:5:1:2) Om den rätta egendomen saknades, krävdes en sekundär handelstransaktion med en släkting som motpart. Sådana transaktioner var strikt kommersiella till sin natur och utan någon som helst ceremoniell grund. Man kunde t ex sända en kyckling till en kusin med en begäran om att få en bit tapa och detta betraktades då som ett köp av tapa. Från nära släktingar var det möjligt att tiggga tapa som en "gåva". Dr Mead skriver också att ofta när en man behövde en gris och han vände sig till en släkting och erbjöd en fin matta som betalning, skedde det under skenet av att vara tiggda gåvor. Med undantag av de få tillfällen, då byfonon använde fina mattor, som erhöles som böter, till att köpa grisar från en annan by eller t o m från någon medlem i den egna byn, var alla strikt kommersiella transaktioner, varvid egendom utväxlades, interna, obetydliga och enkla affärer inom en släktgrupp. De var också styrda av andra bevekelsegrunder än rent försörjningsmässiga. Varje hushåll hade tillräckligt att äta och att ha på sig. Man tiggde, lånade och köpte av andra skäl: för att underhålla en främling, för att bekräfta erhållandet av en titel, legalisera ett äktenskap, fira en födelse etc. Inget hushåll var specialiserat på att tillverka en speciell egendom, utan ovanstående förfaranden var snarare mindre justeringar av ett tillfälligt överskott av en sorts egendom, vilket var ett resultat av överrepresentation av ett kön i ett visst hushåll eller beroende på en stor, näraliggande transaktion av en viss sorts egendom. Hade det inte varit så att toga alltid utväxlades mot oloa, skulle många av de sekundära transaktionerna ha eliminerats.<sup>80</sup>

2:7 Avslutande reflexioner.

Egendom var ej något beständigt på Samoa. Hus föll sönder på några få år, jord som inte sköttes noga växte igen och fina mattor skingrades genom skrytsamhetsakter. Välstånd var flyktigt och cirkulerade snabbt. Dr Mead skriver, att man hade ord för fattig och rik, men de användes sällan. De som var mataier kunde garanteras förmåner, men förväntades vara frikostiga. Dr Mead skriver med anledning härav, att välfärd snarare var en dynamisk faktor än en konserverande.<sup>81</sup>

Turner kallade det ovan skisserade systemet med brist på skydd för ägande inom släktgruppen, kommunistiskt och ett tråkigt hinder mot nit och individuell och nationell utveckling. (Fotnot).

Det spelade ingen roll hur hårt en man arbetade, han kunde ändå inte behålla sina besparingar, allt skulle snart spridas bland släktingarna.

Turner, som hade det industrialiserade 1800-talseuropa som bakgrund; skrev vidare: "Det enda, som gör det möjligt att fördrä det tills det lämnar vägen för individuell frihet i ett mer utvecklat samhälle, är det faktum att inga fattiglagar behövs. De sjuka, de gamla, de blinda, de lama och till och med de kringfläckande har alltid husrum, föda och kläder. En främling kanske tycker, att en samoan är den fattigaste av de fattiga, men han skulle inte kunna förklara för honom vad riktig fattigdom i europeisk mening egentligen innebär". Samoanen skulle bara svara: - Har de inga vänner? - Älskar inte människorna varandra hos er?<sup>82</sup>

---

Fotnot Hogbin skriver, att om systemet är kommunistiskt, är det på ett annat vis än vi är vana vid att se det. Malinowski skriver med anledning av etikettering av ett annat samhälle, att det är vilseledande att jämföra primitiva samhällens ekonomiska förhållanden med våra. Malinowski skriver, att ett modernt aktiebolag i så fall med samma rätt skulle kunna kallas för ett kommunistiskt företag.

3. ANALYSERANDE DEL.

### 3:1 Inledning

Den analyserande delen kommer i första hand att inriktas på egendomsordningen och dess äganderätts och avtalsinstitut. Någon jurist kan tänkas säga att det beskrivna samhället saknade rättsordning och anse det vara ointressant ur juridisk synvinkel. Därför inleds avdelningen med frågan: "Hade Samoa en rättsordning?"

För att läsaren, som jag antar känner Uppsalaskolans huvuddrag, ska kunna friska upp sitt minne, kommer författaren att ge en mycket kort sammanfattning av dessa. Författaren ansluter sig till denna skola och anser att det samoanska samhället bekräftar tesen om att rättssatser saknar sanningsvärde.

Därefter kommer Undéns och Strömbergs beskrivningar av äganderätts- respektive avtalsreglerna i Sverige (oäkta rättssatser) att framläggas i kortfattad form. Dessa beskrivningar medtages för att läsaren själv ska kunna göra en jämförelse med det samoanska egendomssystemet. Det skulle dock föra för långt med en detaljjämförelse i denna uppsats. Det vore också föga intressant eftersom huvudlinjerna enligt författarens åsikt är så skilda. Författaren kommer att nöja sig med att peka på de, enligt hans uppfattning, mest intressanta dragen i den samoanska egendomsordningen.

Till sist vill författaren avsluta uppsatsen med ett kort resonemang om juristens roll i samhället.

#### 3:1:1 Hade Samoa en rättsordning?

Var den ordning som härskade i det samoanska samhället en rättsordning? Någon författare i allmän rättslära gör gällande att vissa primitiva samhällen saknar rättsordning eftersom de t ex inte har någon hierarkisk uppbyggnad med tvångsmonopol.<sup>83</sup> Författaren anser dock, att det är ointressant om ett samhälles ordning kallas rättsordning eller ej. Det är ju på det viset att om man säger att Samoa var ett samhälle som fungerade utan rättsordning, säger man samtidigt att ett samhälle kan fungera utan rättsordning.

### 3:1:2 Hur ser Uppsalaskolan på rätten?<sup>84</sup>

Det skulle föra för långt att i detalj gå in i Uppsalaskolans argumentering när det gäller dess syn på rätten, rättsvetenskapen och värdeomdömen. Författaren kommer därför endast att ge huvudlinjerna helt kortfattat.

Målet för all vetenskap är kunskap om verkligheten. Rättsvetenskapen var enligt Hägerström full av idéer utan verklighetsunderlag. Rättsvetenskapen var bemängd med metafysik och värdeomdömen. Metafysiska satser och värdeomdömen saknar sanningsvärde. Juridiska begrepp som stat, rättighet, rättsplikt, giltighet är metafysiska. Att säga att något är rätt eller orätt är att uttala ett värdeomdöme, d v s att säga något som varken är sant eller falskt (ateoretiskt). Man kan inte vinna någon kunskap i hur människor bör handla. Moralfilosofin som vetenskap kan inte vara en lära i moral utan endast en lära om moral. En lära om moral innebär att man inte påstår att något är moraliskt rätt eller orätt, utan endast konstaterar, vad människorna har för uppfattning därom. I detta sammanhang kan Hedenius teori om äkta och oäkta rättssatser uppmärksammas. Denna teori kan enligt författarens åsikt ses som följer: En lära i rätt består av äkta rättsatser (ateoretiska satser) och en lära om rätten består av oäkta rättssatser (teoretiska satser).<sup>85</sup>

Man kan ej ur den teoretiska värdenihilismen härleda satsen att alla handlingar är moraliskt tillåtna, d v s att ingen handling är moraliskt förkastlig, ond eller skadlig. En sådan sats är ett värdeomdöme och kan om man godtar Hägerströms teori, ej sägas vara sann och ej heller falsk.

Det är en invecklad psykologisk mekanism, som gör rättsreglerna giltiga. Föreställningarna om rättigheter och plikter spelar en mycket stor roll i denna mekanism.

### 3:1:3 Östen Undéns beskrivning av svensk äganderätt till lös egendom.<sup>86</sup>

I Äganderätten är enligt Undén ett sammanfattande uttryck för att komplex av rättsverkningar "Den allmänna, enligt en viss rättsordning typiska äganderätten kan uppvisa drag som avvika från det som utgör typisk äganderätt enligt ett annat



lands eller en annan tids äganderätt". Att sätta äganderätten över den positiva rättsordningen som en apriorisk princip, är naturrättsligt och ovetenskapligt. Rättsvetenskapen gör inte anspråk på att värdera de olika intressen som ligger till grund för lagstiftningens eller sedvanerättens utformande, allra minst i sådana fall då själva värderingsgrunden växlar efter olika samhällsåskådningar. "Det juridiska begreppet äganderätt innefattar lika litet ett samhällsprogram som en naturrättslig idé. Sedan ur statsmakternas prövning av vad samhällets och enskildas intressen bjuda framgått rättsregler om äganderättens utsträckning eller inskränkning, anpassar juridiken begreppet därefter. Äganderätt är alltså ett relativt begrepp och ett 'funktionsbegrepp'".

Det juridiska äganderättsbegreppet innefattar ej fordringsrätter och immateriella förmögenhetsrätter.

II Enskild äganderätt kan ej stiftas till viss del av en sak. Flera kan tillsammans äga en sak och ha viss andel i saken (samäganderätt).

III "Objekt för ägande kan endast bestämda, individualiserade föremål vara". (Undantag görs dock, t ex för fallet när en jordägare hyrt ut kreatur till en arrendator. Kreaturen kan t ex slaktas och bytas ut mot nya utan att ägarens rätt minskas till att bli en fordringsrätt).

IV Äganderätten är den starkaste av sakrätterna (sagrätter är äganderätt, panträtt, retentionsrätt etc) med de mest omfattande befogenheterna och det starkaste sakrättsliga skyddet. Ägaren har befogenhet att råda över en sak i skilda hänseenden, att förfoga över saken i dess totalitet inom de gränser, som varje rättsordning utstakar, och med de inskränkningar, som ägaren själv genom rättshandlingar med andra personer ålagt sig. "Någon otadlig definition av äganderätten, sådan denna rätt uppfattats under olika tider och på grundvalen av skilda rättssystem, torde icke kunna uppställas". "Det maximum av befogenheter över en sak som en viss rättsordning medgiver sammanfattas såsom äganderätt".

Man kan betrakta äganderätten ur två synpunkter: ägarens befogenheter i avseende å objektet, å ena sidan, hans skydd

gentemot tredje man, å andra sidan. Låt oss börja med skyddet mot tredje man.

A Det finns regler om sakrättsligt skydd vid äganderättens övergång. Likaså finns regler om straff och skadestånd vid varjehandade egendomsbrott. Till skyddet mot tredje man hör också vindikationsreglerna.

B Ägarens befogenheter tänkes vara att faktiskt kunna dra nytta av saken - t ex konsumera den, begagna den, draga avkastning av den, inneha den - samt rättsligt förfoga över den, t ex sälja, skänka bort, hyra ut, låna ut, pantsätta den.

"De befogenheter, som tillkommer ägaren av en lös sak, äro ingenstädes i lag uppräknade. Men det förutsättes såväl i brottsbalkens bestämmelser om egendomsbrott som enligt varjehandade andra regler att ägaren har en i det närmaste obegränsad förfoganderätt över saken därest han ej själv avhänt sig en eller annan befogenhet". "Medan ägarens befogenheter i avseende å fastigheter äro i många hänseenden begränsade och föremål för en omfattande lagstiftning, är det endast undantagsvis man påträffar dylika lagbestämmelser i fråga om lösa saker".

Exempel på sådana begränsningar är:

regler som grundas på hänsyn till allmän ordning,  
nödregler,  
rekvisitionslagar i krig.

Äganderätten kan vara utsatt för tillfälliga inskränkningar, för att senare återgå till sitt ursprungliga skick. Detta har betecknats "äganderättens elasticitet".

3:1:4 Östen Undéns beskrivning av svensk äganderätt till fast egendom.<sup>87</sup>

När det gäller begreppet äganderätt i allmänhet hänvisar Undén till Svensk sakrätt I (UNA) (se 3:1:3). Undén resonerar vidare om äganderätten till fast egendom: Man har i svensk rätt diskuterat möjligheten att i vissa fall använda begreppet delad äganderätt, t ex i samband med skattebondeinstitutet. Bondens rätt kallades "domnium utile" och statens rätt "domnium directum". Nehrman har skrivit att dessa var samägare, "men på olika sätt". När flera äger ett ting på

lika sätt, kallas det *domnium commune*. Som exempel på sådan samäganderätt kan nämnas det fall, att flera ärvt en egendom. Undén fortsätter: "I själva verket kan begreppet "delad äganderätt" icke vara mera anstötligt än t ex begreppet "samäganderätt". Nehrman har ock - icke utan fog- uppställt dessa två institut såsom olika fall av gemensam äganderätt.

"Äganderätten till jord är enligt gällande rätt i åtskilliga avseenden mera begränsad än äganderätten till lösa saker. Härvid avses ej tillfälliga av ägaren själv föranledda begränsningar, vilande på upplåtelser av begränsade sakrätter till andra personer, ehuru uppenbarligen sådana upplåtelser kunna betyda att i det enskilda fallet ägarens kvarstående befogenheter te sig som ett tomt skal". "Det är de generella, i lag eller sedvanerätt givna gränserna för ägarens förfogande över fastigheten som i detta sammanhang åsyftas". Exempel på sådana begränsningar är:

expropriationsregler,

att man inte äger utestänga andra från att beträda marken om ej regler i brottsbalkens 12:e kapitel är tillämpliga.

3:1:5 Regler i Sverige om avtal enligt Tore Strömberg.<sup>88</sup>

Strömberg skriver: "En högre materiell standard förutsätter specialisering och arbetsfördelning samt omsättning av varor och tjänster med penningen som allmänt bytesmedel. Omsättningen blir möjlig genom den psykologiska avtalsmekanismen, och för att denna skall fungera tillfredsställande är den rättsligt reglerad".

Ett avtal beskrivs enligt Strömberg på detta vis: Två personer avger två korresponderande viljeförklaringar, vilket leder till en handlingsberedskap kombinerad med en känsla av bundenhet och kravinställning gentemot motparten. Strömberg fortsätter: "Sedan ett avtal ingåtts, har väl ofta vardera kontrahenten ett eget intresse av att uppfylla sin utfästelse för att komma i åtnjutande av den andres prestation". Ett viktigt motiv är också behovet av att åtnjuta aktning och förtroende hos andra. Under stabila förhållanden skulle avtalsmekanismen sannolikt fungera ganska skapligt utan understöd av rättsliga sanktioner. Lusten att ingå avtal skulle dock dämpas genom risken att misslyckas. "För att den nutida civi-

lisationens krav skall uppfyllas är det nödvändigt med rättsregler, som gör det möjligt, att tillgripa tvång mot avtalsbrott. Lika nödvändigt är det med rättsregler, som förhindrar missbruk av avtalsmekanismen, samt rättsregler, som förhindrar missbruk av de nämnda tvångsreglerna".

"Avtalet" som ett resultat av anbudet och accepten har sitt hemvist i idéernas värld. Huruvida ett "bindande avtal" uppstår genom anbud och accept beror ju på innehållet i vissa rättsregler, vilka anger betingelserna för uppkomsten av "bindande avtal". I huvudsak bestämmes detta av oskrivna sedvaneregler. Dessa har hämtat sitt innehåll från gemene mans föreställningsvärld. "En person anses kunna i moralisk mening "binda" sig själv genom att förklara sig själv "bunden", och han anses själv kunna bestämma villkor för sin "bundenhet". Exempel på moralisk bundenhet är att två personer kommer överens om att luncha tillsammans. "Inom det område som regleras av förmögenhetsrätten betjänar sig det rättsliga regelsystemet till viss del av de allmänt gängse föreställningarna om när "bindande avtal" uppstår. En sedvanerättslig (i betydelsen; på domstolspraxis grundad) huvudregel fäster den rättsliga kvaliteten "bindande avtal" vid det komplex av fakta som oberoende av rättssystemet anses konstituera ett "bindande avtal". Den sedvanerättsliga huvudregeln om avtal inom förmögenhetsrätten kan sägas innebära, att "bindande avtal" i juridisk mening föreligger, när "bindande avtal" i moralisk mening föreligger".

3:1:6 Vad är intressant i det samoanska egendomssystemet med hänseende till ägande och avtal?

Enskilt ägande var mycket ovanligt. Det hade dessutom ett mycket svagt skydd mot släktingars anspråk. De viktigaste subjekten för ägande var hushållen och släkterna. Mataien hade fördelnings- och verkställande makt. Gentemot andra släkter fanns en skarp ägandegräns. En slags allemansrätt slog dock igenom (jfr 2:6:1:2 st 2).

Avtal på egendomsområdet torde ha varit ovanliga på Samoa och i första hand inriktade på uppdrag. Eftersom det samoanska samhället byggde på generositet sanktionerades även uppdragsavtal vars innehåll ej fullständigt fixerats, genom att omgivningen

föraktade den, som trots detta ej var generös mot sin uppdragstagare. Det hände även att den uppdragstagare som misstänkte att han skulle få för lite ersättning, lämnade det ofärdiga arbetet, med följd att ingen annan skulle åtaga sig det.

På Samoa var handel ej nödvändigt. Samhällsstrukturen var ej inriktad på konkurrens och specialisering. Den som arbetade extra hårt erhöll ingen direkt vinning, utan arbetets frukter togs om hand av mataien för fördelning. Å andra sidan var betingelserna så goda att hårt arbete sällan krävdes. Genom de ständiga gåvorna skedde hela tiden en cirkulation av välståndet. Vi har sett att honnörsordet på Samoa var givmildhet.

3:1:7 Allmänt resonemang i skenet av Uppsalaskolan om juristens roll.

Rättssatser är ateoretiska. Allmängiltiga rättssatser kan ej påvisas. Författaren ansluter sig till denna uppfattning och till Hedenius teori om äkta och oäkta rättssatser. De äkta rättssatserna utsäger inte någonting om något utan är enbart påtryckningssatser. De oäkta rättssatserna är utsagor om de äkta rättssatsernas existens och innehåll, och är teoretiska till skillnad från de äkta.<sup>89</sup>

Man kan ej objektivt säga vilka regler eller värden som ska finnas i ett samhälle. Det går ej att ge ett objektivt svar på om enskilda, släkter eller "samhället" eller rent av ingen ska äga. Likaså kan ej satsen: "det är rätt att hårt arbete gynnas", sägas vara sann. Den kan dock ej heller sägas vara falsk. Inte ens utsagorna att människor har rätt att leva eller att det är fel att döda kan verifieras (eller falsifieras).

Vi kan studera rättssatser som anses gälla och tillämpas (oäkta rättssatser) och deras effekter. Av detta kan empiriska slutsatser dras. (Om regel p så effekt q). Denna vetenskap anses vara en del av rättssociologin.

Vi kan studera de rättssatser som har funnits (rättshistoria).

Vi kan tala om vilka regler som anses gälla idag (doktrin).

Vi torde också kunna uppställa hypotetiska regelsystem och eventuellt pröva dem (experimentell juridik).

Vi kan uppställa vissa mål och från rättssociologin, rättshistorien och den experimentella juridiken kan underlag hämtas om vilka regler som leder till dessa. "Om själva principen för

det rätta handlandet antages given, kunna givetvis medlen för det uppställda ändamålet bestämmas", sade Hägerström i sin installationsföreläsning.<sup>90</sup> Vi måste dock ha klart för oss att det ej är givet att ett regelsystem som fungerar i ett samhälle fungerar i ett annat. Detta kan bero på betingelserna eller de sociala konventionerna (jfr t ex spritförbudstiden i USA med muslimernas spritförbud.) Det torde vara svårt att renodla vissa regler och deras effekter.

Rättsvetenskapsmannen kan peka på olika mål som ett samhälle kan ha och vilka regelsystem som torde leda dit. Han kan också förespråka vissa mål, men han bör göra klart både för sig själv och omgivningen att han då sysslar med tyckande (rättspolitik). Det är sedan människornas sak att avgöra vilka mål som samhället ska ha, om det är rätt att människan styr sitt och jordens öde.

4 ORDLISTA 91

- |             |   |
|-------------|---|
| aiga        | - släkting  |
| fono        | - råd bestående av mataier, formell samman-<br>komst                          |
| ifoga       | - privat uppgörelse av förseelse under för-<br>nedrande former (jfr 2:4:1)    |
| matai       | - hushållets chef och representant  |
| oloa        | - viss egendom, manlig egendom, ex grisar,<br>kanoter (jfr 2:6:1 och 2:6:1:1) |
| tama fafine | - släktingar på den kvinnliga sidan   |
| tama tane   | - släktingar längs den manliga linjen   |
| tapa        | - bark som utplattats och användes till<br>kläder 92                          |
| toga        | - viss egendom, kvinnlig egendom, ex mattor<br>och kläder (2:6:1 och 2:6:1:1) |

## 5. KÄLLFÖRTECKNING

(Förkortning se Litteraturförteckning. Siffror betecknar sida i källan)

- |                                   |  |
|-----------------------------------|--|
| 1. DAL 25, DA 30                  | 34. MEa 16                                       |
| 2. UT 23.                         | 35. MEa 120ff.                                   |
| 3. SA 263                         | 36. MEa 66ff.                                    |
| 4. WE 267f.                       | 37. MEa 70f, 66, TU 162.                         |
| 5. SA 264ff.                      | 38. MEa 24.                                      |
| 6. WE 261                         | 39. SA 31f, TU 175.                              |
| 7. SU 228ff.                      | 40. MEa 15ff.                                    |
| 8. NA bil.                        | 41. MEa 63, 36ff                                 |
| 9. MEa 135, WE 263, TUa 178.      | 42. MEa 77ff, 64.                                |
| 10. MEa 65, MEb 482.              | 43. HO 283, TU 158f. MEa 37                      |
| 11. MEa 52                        | 44. MEa 20, 36ff.                                |
| 12. MEa 80.                       | 45. TUa 92, MEa 70, MEa 74, MAU 23               |
| 13. MEa 82f.                      | 46. " " " "                                      |
| 14. MEa 18.                       | 47. MEa 24, 40.                                  |
| 15. MEa 18ff, 24                  | 48. MEa 73.                                      |
| 16. MEb 485, MEa 24.              | 49. MEa 73.                                      |
| 17. MEa 40, HO 250.               | 50. MEa 73, MEb 488.                             |
| 18. MEa 40.                       | 51. MEa 40, HO 254.                              |
| 19. MEa 65.                       | 52. MEa 73, 40, HO 254.                          |
| 20. MEa 40, se även MEa 25, 19.   | 53. MEa 71ff, MEb 482, TUa 177.                  |
| 21. HO 250f, MEa 10ff, MEb 492.   | 54. MEa 72f, 46.                                 |
| Ang kvinnl mataier, se MEb 483.   | 55. MEa 73.                                      |
| 22. TUa 173.                      | 56. MEa 73f, TUa 120.                            |
| 23. MEa 10, HO 256.               | 57. MEa 78.                                      |
| 24. MEa 11, HO 256f.              | 58. MEa 15ff, HO 259.                            |
| 25. MEa 11.                       | 59. HO 252, MEa 24, 70.                          |
| 26. HO 259, MEa 15ff.             | 60. MEa 70.                                      |
| 27. MEa 16, HO 251.               | 61. MEa 18, 24.                                  |
| 28. MEa 40.                       | 62. Ang rekvisiten för gåva:<br>EN 165, BE 20ff. |
| 29. HO 252.                       | 63. HO 254, MEa 19.                              |
| 30. MEa 16, TUa 117, HO 251, 253. | 64. TUa 160.                                     |
| 31. MEa 169f, 17ff, 70f.          | 65. MEa 45ff, HO 254.                            |
| 32. HO 253, MEa 40.               | 66. HO 255                                       |
| 33. MEa 117ff, TUb 313, HO 265.   |  |



67. MEa 18f, 75.
68. MEa 74ff.
69. MEa 74.
70. MEa 78.
71. MEa 89f.
72. MEa 27, 75f, 97.
73. MEa 91.
74. MEa 100.
75. MEa 77, MEb 492, HO 256.
76. MEa 17.
77. MEa 53.
78. MEa 46, HO 250, TUa 173.
79. MEa 72.
80. MEa 18f, 74f.
81. MEa 65, 79.
82. TUa 160f.
83. PE 46.
84. STb 72ff.
85. STa 14.
86. UNa 57ff, 150ff (om samäganderätt).
87. UNa 42ff, 48ff.
88. STa 145ff.
89. STa 14.
90. HÄ
91. MEa 213f.
92. DA 38.

6. LITTERATURLISTA med använda förkortningar i källförteckningen.

- BE Bengtsson, Bertil, Särskilda avtalstyper 1.  
Stockholm 1976.
- DA Danielsson, Bengt, Söderhavskärlek. Stockholm 1956.
- DAL Dalton, Bill och Stanley, David, South Pacific Handbook.  
Hong Kong 1980.
- EN Englund, Göran, Beskattning av arv och gåva. 4:e uppl.  
Lund 1980.
- HO Hogbin, H Ian, Law and order in Polynesia. London 1934.
- HÄ Hägerström, Axel, Installationsföreläsning 1911, "Om moraliska föreställningars sanning".
- MA Malinowski, Bronislaw, Brott och bruk i ett primitivt samhälle. Uppsala 1967.
- MAU Mauss, Marcel, Gåvan. Uppsala 1972.
- MEa Mead, Margaret, Social Organization of Manua.  
Honolulu 1969.
- MEb Mead, Margaret, The Role of the Individual in Samoan Culture. Journal of the Royal Anthropological Institute vol. 58. London 1928.
- MEc Mead, Margaret, Coming of Age in Samoa. London 1929.
- NA bil. National Geographic (bilaga). Washington december 1974.
- PE Peczenik, Aleksander, Juridikens metodproblem.  
Stockholm 1980.
- SA Sahlins, Marshall D, Social Stratification in Polynesia.  
Washington 1958.
- STa Strömberg, Tore, Inledning till den allmänna rättsläran.  
Lund 1976.
- STb Strömberg, Tore, Rättsfilosofins historia i huvuddrag.  
Malmö 1979.
- SU Suggs, Robert, Polynesiens folk och kulturer. Stockholm 1963.
- TUa Turner, George, Samoa a hundred years ago and long before. London 1884.

- TUb Turner, George, Nineteen years in Polynesia. London 1861.
- UNa Undén, Östen, Svensk sakrätt, 1. Lös egendom. Lund 1976.
- UNb Undén, Östen, Svensk sakrätt, 11:1 Fast egendom. Lund 1969.
- UT Utrikespolitiska Institutet, Länder i fickformat. Stockholm 1977.
- WE Weyer, Edward, Vår tids naturfolk. Stockholm 1960.